

Molnos Ferenc

Kand úr

Kand úrral — mondhatni — rendszeresen szoktunk összejönni. Legtöbbször arra lófrál, ahol mi lakunk, s este vagy reggel bármerre indulunk, az utunkba kerül. Ilyenkor váltunk vele néhány barátságos szót, megkérdezzük: hogy van? Ez amolyan fölösleges szertartás tulajdonképpen, mert messziről látszik, hogy jól van, kitűnő az egészsége, és a hangulatával sincs soha semmi baj. Általában vidáman szökken, ha meglát, és máris ott van mellettünk. Kand úr még fiatal. Irigylésre méltóan ruganyos a járása. „Istenem, ha én így tudnék mozogni, ha ilyen hajlékony lehetnék!”, gondolom, miközben roskatagon vonszolom magam elmevedő forgókkal, csigolyákkal. Ha úgy akarja, alig érinti a földet, egyetlen nesz nélkül, súlytalanul suhan végig rajta. Ezzel a képességgel, azt hiszem, kitűnő vadász lehet még belőle.

Másnak is megtetszett. Egy korosabb özvegyasszony kinézte magának és napokig kerülgette. Szerette volna a magányát megosztani vele. Úgy gondolta, ő lesz a legalkalmasabb erre. Meleg otthont ígért, s azzal kecsegtette, hogy a tenyeréből fogja etetni. Az sem zavarta, hogy Kand úr nem rajongott érte. Sőt, azt lehet mondani, hogy vele szemben egyenesen hűvös és elutasító volt. Kitért a felnyújtott kéz elől, nem szenvedhette a közvetlen közelségét, s távolabbról is bizalmatlanul méregette. Az asszony egy darabig reménykedett abban, hogy csak feltámad benne valami rokonszenv, amiből aztán előbb-utóbb lehet valami szorosabb kötelék is. Nem sejtette, hogy Kand úrnak a szabadsága a legfontosabb, ezért mindenféle köteléktől menekül. A szorosaktól meg pláné. Szabadnak született, s kizárólag a természet törvényeinek engedelmesskedett. Kicsi korában is vadóc volt, felnőttként sem bizalmaskodott senkivel. Szeretetre éhes, mohó özvegyasszonyokkal különösen nem. Egyértelműen jelét adta, hogy csak ő kezdeményezhet. Ő dönti el, hogy odahajtja-e valakinek a buksiját. Ő választhat partnert, időt, helyet, alkalmat. Hát most egyik sem volt alkalmas. Az özvegy nem bizonyult kitartónak, hamarosan le is kopott. Mi eleinte aggodalommal szemléltük, a próbálkozásait, aztán pedig megkönnyebbülve fogadtuk a dolgok illetően alakulását.

— Lehet, hogy önző vagyok, de jó, hogy így történt — örvendeztem én.

— Nem voltak egymáshoz valók — vontam le a következtetést életem párja.

— Majd itt leszünk mi neki, ha társaságra vágynak.

Ezt komolyan gondoltam. Azóta már nem véletlenül futunk össze, magam is keresem az alkalmat, hogy szóba állhassak vele. Észrevette és méltányolja ezt. Ha meglát, ő is hozzám iparkodik.

Megesik olykor, hogy elmarad a találkozásunk, mert éppen ügyes-bajos dolgai után jár valamerre, de ez ritkán, talán hetente egyszer történik meg. Ilyenkor hiányérzetünk van, feleségem, az enyémnél érzékenyebb idegrendszerrel megáldott teremtes, nehezebben viseli hiányát, s többször is nyugtalankodva kérdezi:

— Láttad ma? Vajon mi lehet vele?

— A lányok után jár — mondom én neki. — Kujonkodik — teszem hozzá egy kis vigyorral a képemen. — Ő megteheti, hiszen még legény. Ne nyugtalankodj, ha a csajok elengedik a grabancát, majd előkerül!

És nem tévedek. Valóban már másnap a fölé magasló fenyőfák alatt, a járda-szögleten illegeti magát.

— Látod, milyen hetyke? — mondom a feleségemnek. — Úgy illegeti magát, mint szerelmes bakmacskák szokták holdfényben a háztetőn. Minden mozdulata arról árulkodik, mennyire pompásan érzi magát. Most aztán szívesen elmesélné legújabb kalandját.

Szemérmesek vagyunk. Nem kérdezzük meg. Egyszerűen csak örvendünk a találkozásnak. Nyár vége felé járunk. Az idő még gyönyörű. A nap előreláthatóan ma megint nem fog spórolni a tüzelővel. Délre már becsülete lesz a jó kövér árnyéknak. Még portalan, tiszta a levegő, jólesik nagyokat szippantani belőle. Érdekes, nem érzem a fenyő illatát benne, pedig lennie kell, hiszen ha nem is susog köröttünk fenyves, azért néhány tekintélyes példány itt is akad. Túlságosan hozzászoktam volna? Lehet. A megszokás eltompítja az érzékeket. Láttam már ilyet. Az isztambuli Galata-hídon közömbös arcú horgászok sora közt siettem, akik nem érezték azt az orrcsavaró bűzt, ami engem már-már rohanásra készítetett, hogy hamarabb túljussak rajta. A nyílt víz felől jövő nehéz, sós levegő, amit a képembe vágott a tengeri szél, sem tudta elnyomni, semlegesíteni. Ha másodpercekkel tovább tart otlitém, minden bizonynal öklendezni kényszerülök. Szerintem ők nem is érezték a tömény halszagot, mint ahogyan a híd alagsorában egymás mellett sorakozó vendéglőkben ücsörgők sem, akiket — már túljutva — az Aranyszarv-öböl partjáról láttam. „Mazochisták lehetnek, különben hogy bírhatnák ki ott akár percekig is”, gondoltam akkor. Most már tudom, ők nem érezték, nem érezhették azt a bűzt, ami naponta betölti a tüdejüket. Csak a hiányára figyeltek volna fel.

Kand úr talán más benyomásokkal élte volna meg a Galata-epizódot. Ha ott lehetett volna, azóta talán még nosztalgiával is gondolna rá. „Micsoda fölséges illatokkal volt tele ott a levegő!” Valami ilyesmi járna a fejében. Nem tudhatom. De szeretném kilesni, mit forgat a kemény kobakja mögött. Ahhoz, persze, gondolatolvasónak kellene lennem, másképp ki nem szedhetem belőle, mert lehet ő bármilyen kedves és barátságos hozzám, mindeddig nem adta semmiféle jelét annak, hogy legtitkosabb gondolatait szándékozna megosztani velem. Nem, nem annyira kitarulkozó. Sőt, úgy vélem, emberkerülő inkább. Igen nagy kegynek tartom, hogy feleségemet és engem kedvel és kitüntet figyelmével. Értünk elviseli gubancos kutyánk jelenlétét is, bár korábban nyilvánvalóan jelezte, hogy ki nem

állhatja Isten afféle teremtményeit. Kölcsönös köztük az antipátia. Régebben ki is fejezték rosszallásukat, hogy miért állok szóba ilyen alakokkal, de aztán látva ragaszkodásomat, ma már megtűrik egymást, és mindketten az elemi udvariasság szabályai szerint viselkednek. Ha Gubanccal sétára indulva vagy onnan hazatérőben találkozunk, kimértekké válnak a mozdulataik, és azzal a fenséggel lépkednek mindketten, mint trónörökös a koronázó terem felé.

Magamra ismerek bennük. Én is ilyenformán viselkedem, ha kedvem ellenére való helyzetekbe kényszerít az élet. Az pedig gyakran megesik. Ilyenkor odalesz belőlem minden lazaság, bemerevedek. Ha tehetem, meg sem mukkanok, de ha szólnom kell, egyszerre roppant hivatalossá leszek, szűkszavúan csak a legszükségesebbet közlöm azzal az illetővel, akit valamiért ki nem állhatok. A jelenlétében még másokkal sem tudok kiengedni és önfeledten cseverészni.

Kutyámmal egy évtizede rójuk az utcákat, egy életre szóló a kapcsolatunk. Velünk lakik, túlzás nélkül mondhatni, családtag. Ő is így érzi, és eszerint is viselkedik. Egyenrangú velünk. A kiszolgáltatottak meghunyászkodása idegen tőle.

Kand úrnál sem észleltem soha ilyesmit. Mindig magabiztos a fellépése. Mintegy fél éve lépett be az életembe. Feleségem a tél óta ismeri, én viszont csak a tavasszal futottam össze vele. Emlékszem, hófoltok voltak még itt-ott, amikor először találkoztunk. Kand úr bizalmatlanul méregetett, s magam sem voltam túlságosan elragadtatva az új ismeretségtől. Vörös képe nem tetszett nekem. Talán gyermekkorom rókameséi okán, a vörös képűt mindig őszintétlennek, ravasznak, sőt álnoknak láttam, aki rendkívül barátságos, olykor meg ájtatos maszkja mögött valami disznóságot forral az éppen ügyeletes jószándékú balek ellen. Nem akartam balek lenni, ezért mindig figyeltem rájuk. Most is igyekeztem résen lenni. De ez csak első reflex volt nálam. Hamar elmúlt, mert Kand úr nem törte magát a barátságomért. Nem hízelgett és nem sunyított. Szemében nem láttam csillogni azt az apró fénypontot, ami szűrni szokott, mint a tű, s ami tulajdonképpen az erős koncentrálással álcázni próbált rosszindulat áruló jele. Kissé álmatagnak tűnt, mint egy lírai költő. Ha félhangosan verssorokat mormol, meg sem lepődöm. „A szürrealista költészetet kedveli”, gondoltam akkor róla, és ma is ekként vélekedem. Nem is tudom, hogy miért, de ez illik hozzá. Vagy mégis? Hiszen valóságosabb a valóságnál is. Több nála, több mint önmaga. Egyszerre az, amivé lett, és ami lehetne, ami szeretne lenni. Vágy és valóság. Álom és ébrenlét. Felette áll a mindent megszőlő, majd elnyelő pornak. Semmi kétség, szürrealista.

Talán a szürrealizmus okán jut eszembe Salvador Dali róla. De lehet, hogy a kackiás bajsza miatt. A katalán festőnek vékonyra pödört, felfelé kunkorított hosszú bajuszát nem lehet elfelejteni. Éppen ilyen kikent-kifent, mint a Kand úré. Mit nem adnék, ha együtt láthatnám őket. Sajnos erre már nincs esély. A nagy művész nem adta meg ezt a lehetőséget, eltávozott abba a misztikus világba, amibe, képei tanúsága szerint, egy életen át vágott. Ha ők egymással szemben állhattak volna! Salvadornak még nagyobbra kerekedtek volna a szemei. „Megdöbentően hasonlít rám, de ez vörös képű, tehát nem lehetek én”, gon-

dolta volna. „Mit akar ez az őrült a két szál bajszával tőlem?“, tette volna fel a kérdést magában Kand úr. Eddig el tudom képzelni a jelenetet. Hogy aztán sarkon fordulnak vagy beszédbe elegyednek egymással, vajon melyik változat a hitehetőbb?

Érdekes, hová viszi az embert a gondolat, amely úgy cikázik, mint atommag körül a megkergült elektron! Egy pillanattal elébb még Dali bajszát bámultuk, s lám, már India ősréngetegekben járunk. Az egyszerre riasztó és vonzó dzsungel buja növényzete közt bujkálunk. Valahol itt él Maugli, a farkasok által nevelt gyermek, Balu és Bagira barátja és Shír Kán halálos ellensége. Shír Kán itt jár, nesztelen léptekkel oszon a fény- és árnyékfoltokból szőtt háttér előtt. Portyára indult, és jaj annak, akit kiszemelt, akire sárga szemét ráveti! Csíkoktól szabdalt bundája megállás nélkül hullámszik a feszülő-ernyedő izmokon. Párhuzamosai olyanok, mint szélben lengő bambuszok rőt gyepre eső mozgó árnyékai. Shír Kán... Shír Kán... Miért jut eszembe nekem Shír Kán?

Kand úrral állunk egy nyárvégi reggelen itthon a fenyőfák alatt, a járdasarkon. Egymásra nézünk. Valami cinkosságfélét vélek felfedezni a tekintetében. Igen, ő is úgy érzi, hogy minket valami összefűz. Valami kapcsolat van közöttünk, ami több, mint egyszerű szimpátia. Azt hiszem, nem is kutatja, mi lehet az. Valami, amihez szavak sem kellene. Anélkül is tudjuk, hogy szükségben egymásra számíthatunk. Nem vájkálunk egymás lelkivilágában, nem osztunk kéretlen tanácsot, s nem terhelem őt a gondjaimmal, és ő sem teszi velem azt. Nem társadalmi konvencióknak engedve találkozunk, hanem örömmel vállaljuk. Szertartásosan, mert a ceremónia ünnepélyessé, széppé teszi együttlétünket.

Most egy kissé szégyenkezem. Nem értem, ha vele vagyok, miért kószál a gondolatom távoli tájakon? Lám, az imént is hol Katalóniában, hol meg Indiában. El sem merem mondani neki, hogy láttára mi mindenre asszociálok. Nem tudom, miként reagálna rá. Nem szeretném megbántani. Érzékeny lélek. Arra a kis időre, amit velem tölt, nyilván igényt tart a teljes figyelmemre.

Régebben tartózkodó volt. Még velem is centizgette a távolságot. Bevallom, örültem neki, mert nem szeretem azt, aki már az első találkozásnál a nyakamba omlik. Így többre tartottam. Lassan mutatkozó barátságát jobban becsültem. Egyénisége megfogott.

— Varázsa van — mondtam a feleségemnek, akivel sokat beszélünk róla, mert mindketten élményként értünk meg minden vele való találkozást.

— Igen — hagyta helyben ő is lelkesen.

Ritkán látott egyetértésben vélekedtünk róla. Tulajdonképpen jót tett a házasságunknak, mert általa nyugalom és harmónia telepedett körénk. Idővel Gubanc féltékenysége is enyhült, mintha rájött volna, hogy Kand úr feltűnésével nem kap kevesebb szeretetet tőlünk. Már nem nyugtalanodik, türelemmel kivárja, amíg Kand úrral befejezzük szertartásos találkozásunkat, s utána sem panaszkodik, pedig nyilván észleli, hogy kapcsolatunk egyre nyájasabb. Bizony! Kand úr már odajön, megbök:

— Na, hogy vagyunk, hogy vagyunk?

— Jól — mondom én.

És valóban jól vagyok, hiszen szép az élet, s ha van szemünk hozzá, láthatjuk. Persze, bele lehet vakulni a mindennapi rohanásba, vágyálmok kergetésébe. Bele lehet savanyodni a gondba, ami mindig rád talál. Át lehet szenvedni az életet. Nem kunszt, hiszen egy pillanat alatt véget ér. De örömet is lehet találni. Például abban, hogy valaki megbök, s van kinek azt mondanod: „jól vagyok”.

Igen, jól vagyok. De komolyan... Hogy elképzelhetetlen mélységeivel örvénylik alattunk, fölöttünk a pénzügyi-gazdasági válság? Hogy ismét infláció van, és naponta emelkednek az árak? Hogy egyre teljesebbé válik a létbizonytalanság? Hogy sajtó tagokkal ébredünk, és csak reméljük, hogy még csak lesben áll, s nem támadott hátba újabb alattomos kór? Hogy naponta észleljük, ujjaink között egyre gyorsulva pereg el az a néhány év, ami ránk kiszabott? Mégis jól vagyok. Annál inkább, mert immár íze lett az életnek. Most már tudok figyelni rá. Nem visznek másfelé fölös vágyak, korgó gyomru hiúságok. Kand úr sem törődik mindezzel. Tudom, hogy ő is „jól van”, mert megvan benne a képesség, hogy az életet annak vegye, ami. Annak, amit élni kell.

Most jut eszembe: rossz időt jósoltak a meteorológusok. Egyik napról a másikra véget ér a nyár, hirtelen novemberi időjárás következik. Váratlanul ér a jó melegek után ránk törő hideg. Átmenet nélkül nem könnyű ezt elviselni. Akkor fájni fogunk, az eső és hideg elől otthonunkba menekülünk. Meleg ruhákat veszünk magunkra, s az ablakunkon kopogó esőt hallgatva talán éppen Kand úrra gondolunk.

— Merre lehet? — kérdezi majd a feleségem. — Van-e otthona, nem veri-e őt az eső valahol? Én meg kinézek az ablakon, mintha arra számítanék, hogy most is ott áll a fenyőfák alatt, pedig onnan oda sem lehet látni.

— Jól szaporázza, lehet, hogy árvíz lesz belőle valahol! — mondom, mintha nem hallottam volna a kérdést. Bosszantóan közömbös a hangom, pedig engem is érdekel a felvetés, csak nem szeretek betársulni más aggodalmaskodásába. Elég nekem a magamé. Kand úr lakásviszonyairól mit sem tudok, a címe felől sosem kérdeztem. Régi otthonát ismertem, de onnan már régen kilakoltatták. Így aztán nem tudom, hol szokta lehajtani a fejét. Meg vagyok győződve, hogy nehéz körülmények közt is feltalálja magát. Most ugyan hideg őszi eső zuhog megállás nélkül, de a naptár szerint az igazán kemény próbatétel, a tél, még tulajdonképpen messzi van.

— Ettől még hosszú és szép ősz is lehet — mondom akkor a feleségemnek, aki értetlenül néz rám, mert azt várja még, hogy választ kapjon a kérdésére.

Szováta, 2010. augusztus végén

